

мулюватися евристичними прийомами провідного диспуту або навчального (навідні запитання, оціночні та спонукаючі репліки).

Можна користуватися такими мовними трафаретами:

- Я згоден (згодна), тому що...
- Я не згоден (не згодна), тому що...
- Я висловлюю окрему думку, так як...

На відміну від дискусії, де все-таки повинно бути прийнято стале та прийняте науковими авторитетами рішення, диспут як метод формування суджень, оцінок і переконань у процесі пізнавальної та ціннісно-орієнтаційної діяльності не вимагає певних і остаточних рішень. Диспут, як і дискусія, заснований на давно відкритій закономірності, яка полягає у тому, що знання, здобуті в ході зіткнення думок, різних точок зору, завжди відрізняються високою мірою узагальненості, стійкості і гнучкості.

Богославець О. Г., асистент кафедри
регіональної економіки

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

Інтенсифікація навчання продовжує залишатися однією з ключових проблем педагогіки вищої школи. Цей процес має на меті передачу більшого обсягу навчальної інформації студентам при незмінній тривалості навчання без зниження вимог до якості знань.

Для його впровадження вбачається доцільним застосування науково обґрунтованих методик керівництва пізнавальним процесом студентів, які мобілізують творчий потенціал особистості.

Процес творчості включає в себе, насамперед, відкриття нового: нових об'єктів, знань, проблем, напрямів їх вирішення. Одним із методів організації навчального процесу, що спонукає студентів до творчого мислення, є проблемне навчання. Якщо тренувальні завдання пропонуються студентам для закріплення знань і відпрацювання навичок, то проблемні — це завжди пошук нового способу розв'язання стандартних і нестандартних науково-навчальних завдань.

З цією метою викладач не повідомляє знань у готовому вигляді (нові знання даються для вирішення проблеми), а ставить перед аудиторією проблемне завдання, спонукаючи шукати шляхи

та засоби його вирішення. У цьому полягає суть проблемної інтерпретації навчального матеріалу, за якої студент опиняється в ситуації пошуку істини в умовах інтелектуального утруднення.

Принципово важливим є той факт, що за традиційної педагогічної стратегії — «від знань до проблеми» — студенти не можуть виробити умінь і навичок самостійного наукового пошуку, оскільки їм даються для засвоєння його готові результати. Автори проблемного методу надають виключно важливе значення заміні стратегії «від знань до проблеми» на стратегію «від проблеми до знань», адже вбачають головним у проблемному навчанні — сам процес наукового пошуку і вибору вірних, оптимальних рішень, а не їх миттєве досягнення.

Змістовною основою проблемного навчання є наявність об'єктивних протиріч, що виникають у процесі наукового пізнання. Їх головна причина полягає у дисбалансі між існуючою теоретичною і практичною інформацією, надлишком однієї і недостатністю іншої (1).

Серія проблемних питань трансформує проблемне завдання в модель пошуків рішення, де розглядаються різні шляхи, засоби і методи вирішення. Отже, проблемний метод передбачає наступні кроки: проблемна ситуація => проблемне завдання => модель пошуків рішення => рішення (1).

Робота за наведеним алгоритмом дозволяє формувати професійне мислення студентів, у якому творчий підхід до розв'язання проблемних ситуацій, спирається на професійні компетенції. Однією з умов його формування є оволодіння студентами навичок найголовніших розумових операцій — уміння оцінювати, аналізувати, порівнювати, коментувати, аргументувати тощо. Завдання викладача під час організації навчального процесу, полягає у формуванні проблемних завдань, які б сприяли оволодінню та поглибленню цих навичок.

Широкі можливості для створення проблемних навчальних ситуацій надає курс «Управління соціально-економічним розвитком регіону». Студентам пропонуються проблемні завдання по вдосконаленню соціально-економічної сфери регіонального розвитку за допомогою важелів регіонального та державного управління. В даному випадку йдеться про дисбаланс між існуючою теоретичною і практичною інформацією. На першому етапі роботи над проблемою студенти аналізують стан соціально-економічних процесів у регіонах, ресурсні передумови розвитку їх господарського комплексу; на принципах аналізу та порівняння вивчають зарубіжний і вітчизняний досвід регіонального управління. У висновках до аналітичної частини

студентам пропонується висловити та аргументувати причини, що зумовлюють фактичний перебіг соціально-економічних процесів в регіоні. Наступним кроком у розв'язанні проблем є висунання гіпотез, аргументів і формування висновків щодо модернізації механізмів регіонального управління, а далі — розробка моделей регіонального розвитку та їх обґрунтування. Цікавою є форма організації роботи, за якої над проблемами одного регіону працюють кілька груп, тоді захист проектів набирає ознак конкурсу. Теоретичною базою для підготовки проектів є лекційний курс дисципліни та самостійна наукова робота студентів, яка має на меті поглиблення теоретичних знань.

У табл. 1 наведено деякі приклади проблемних завдань, у розв'язанні яких пропонується використання творчих навичок пізнавальної проблемно-пошукової діяльності:

Проблемне завдання	Завдання, що формують навички
побачити і сформулювати проблему	здійснити аналіз; скласти характеристику, охарактеризувати явища
висунути гіпотезу, знайти або винайти спосіб її перевірки	тезисно викласти ідею, концепцію, теорію; порівняти; здійснити аналіз
зібрати дані, проаналізувати їх, запропонувати методику їх обробки	Здійснити аналіз; порівняти; скласти характеристику, охарактеризувати явища
сформулювати висновки і побачити можливості практичного застосування отриманих результатів	порівняти; тезисно викласти ідею, концепцію, теорію; обґрунтувати один з декількох запропонованих варіантів відповіді; аргументувати відповідь
здатність побачити проблему в цілому, всі аспекти та етапи її вирішення	здійснити аналіз; скласти характеристику, охарактеризувати явища; тезисно викласти ідею, концепцію, теорію; обґрунтувати один з декількох запропонованих варіантів відповіді

Деякі завдання вимагають пояснення:

1. Прокоментувати інформацію — пояснити, яка ідея міститься в інформації, про які позиції вона свідчить.

2. Скласти характеристику, охарактеризувати явища — означає назвати істотні, необхідні ознаки будь-якого явища, процесу (положення будь-якої теорії) та виявити особливості.

3. Провести аналіз — розкласти досліджувані явища на складові частини, співставити їх з метою, виявити в них істотне, необхідне та визначальне.

4. Порівняти — виявити схожість і відмінність позицій, явищ, процесів за певними ознаками.

5. Тезисно викласти ідею, концепцію, теорію — використовуючи матеріал навчальних посібників та іншої літератури, практичного досвіду, коротко сформулювати основні положення вчення, ідеї вирішення проблеми.

6. Обґрунтувати один з кількох запропонованих варіантів відповіді — привести аргументи на користь правильності обраного варіанта відповіді та вказати, в чому помилковість інших варіантів.

7. Аргументувати (обґрунтувати, довести, пояснити) відповідь — значить: а) виправдати (спростувати) певну точку зору; б) обґрунтувати свою точку зору, спираючись на теоретичні або практичні узагальнення, дані тощо (2).

Метою застосування в навчальному процесі проблемного навчання є виховання студента активним суб'єктом навчання, тобто формування здатності займати в навчанні активну позицію та готовності мобілізувати інтелектуальні та вольові зусилля для досягнення навчальних цілей. Воно розвиває здібності до рішення нестандартних завдань та оволодіння майбутніми фахівцями методологією творчого перетворення світу.

Література

1. Буланова-Топоркова М. В. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. — Ростов н/Д.: Феникс, 2002. — 544 с.

2. Локота О. В., Давтян М. Г. Самостоятельная работа студентов: Методические рекомендации. — Ростов н/Д.: Изд-во СКАГС, 2010. — 48 с.

Бойко Н. О., канд. пед. наук, доц.
кафедри регіональної економіки

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Студентська конференція — одна з форм організації та проведення нестандартного семінарського заняття.

Конференція, як форма організації навчально-виховного процесу, передбачає присутність в аудиторії студентів, об'єднаних однією метою, щодо розв'язання певної теоретичної чи практичної проблеми. Обговорення обраної теми визначає зміст конфе-